

Carl & H. W. W.
KONGL.

gåva av Elias H.
Soph. 70

VETENSKAPS
ACADEMIENS
HANDLINGAR,
FÖR ÅR 1821.

FÖR EFTERKOMMANDE.

STOCKHOLM,
TRYCKTE HOS J. P. LINDHS ENKA, 1821.

Kopierat:
Eskilstuna, Juli 1970
Elias Hermelin,

enhetlig hvar förfarandet skall ta ställ i respekt
- till särskilhet vid den omvälvningen som skedde
- till det ledet man i den egna, folkläggelse i hela

Bergs-Rådet, Friherre

SAMUEL GUSTAF HERMELINS Biographie.

Han föddes i Stockholm den 4 April 1744 g. st. och var Son af dåvarande Cancellisten och 2:dra Registratoren vid Krigs-Expeditionen af Konungens Canzlie, sedermera Riks-Rådet, m. m. Friherre CARL HERMELIN och dess Frö HEDVIG ULRICA BENZELSTJERNA. Inskreffs 1760 såsom Studerande vid Kongl. Universitetet i Upsala; undergick samma år förhör i Lagfarenheten och året derefter uti de till Bergsväsendet hörande vetenskaper, hvarpå han kort efter blef till Auscultant i Kongl. Bergs-Collegium antagen, der han 1763 befördrades till Extra Ord. Notarie. År 1770 erhöll han, i anledning af Rikets Ständers underdåniga tillstyrkande, Kongl. Maj:ts Fullmagt att vara Bergmästare, med åliggande att äga vård och inseende öfver de ädlare Bergverken; blef år 1774 i nåder befördrad till Assessor i Kongl. Bergs-Collegium, med bibehållande af sin Bergmästare-Syssla, och år 1781 till Bergs-Råd, samt utnämndes 1810 till Riddare af Kongl. Nordstjerne-orden.

Ester beträdandet af sin tjenstemanna-bana vinnlade sig Friherre HERMELIN om, att under

resor i flera af Rikets Landskäp så väl inhemska, kunskap om näringarnes och hushållningens tillstånd i allmänhet, som ock i synnerhet förvärvs-va insigter uti sitt egentliga yrke, Bergsveten-skapen, i hvilket afseende han besökte de för-nämsta Bergverken, framför andra de i Fahlun, där han förelädesvis ostare uppeliöll sig, och grundlade sederméra, i förenig med Herrar GARN och PÖLHEIMER, ett Vitriols-, Svavel- och Rödfärsgsverk. År 1768 företog han en resa äfven till Norriga, vistades någon tid i Kong-sberg, och återvände hem öfver Röraas, riktad med kunskaper om Bergshandteringens tillstånd i dessa orter, meddelade uti en till Kongl. Bergs-Collegium ingifven omständlig Berättelse. Att han redan tidigt genom mer än vanliga in-sigter och arbetsdrift ådrog sig Förmäns upp-märksamhet och förtroende, vitsorda de åtshil-liga uppdrag han tid efters annan erhöll, att dels förrätta Bergsting, dels anställa undersök-ningar af flera slag, till befrämjande af Bergs-handteringens vetenskapliga och ekonomiska för-kosran. Såsom Bergmästare upphöll han sig mycket vid Ädelsors, och lade derunder verksam hand vid detta verks styrelse.

Men för Frih. HERMELINS forskningsnit var det icke tillsylllest, att känna de inhemska Berg-verken. År 1782 beviljades honom 3 års tjenst-ledighet att besöka utrikes orter, i synnerhet Norra Amerika, och snart förenades med det enskilda föremålet af denna resa, studium af Geologien och Metallsörädlingen, äfven andra af allmänt vigt. Man förutsäg, att det krig, som då fördes mellan England och Norra Ameri-cas Fristater, skulle slutas med förklarande af de sedanres självständighet. Under detta krig

öppnades en fördelaktig handelsrörelse på America, och man hoppades sedermera kunna ännu mer utvidga densamma. Det blev fördenskull Frih. HERMELIN uppdraget, att forska och bedömma det inflytande, som den redan började förbindelsen och förenämnde Staters självständighet kunde i framtiden hafta på Svenska handeln, särdeles med Jern, hvarsöre ock resan understöddes med bidrag utur den under Jern-Contorets förvaltning stående extra Licent-fond. Han var tillika försedd med Creditiv att i egen-skap af Svenskt Sändebud qvarstadna i Norra Amerika, med föreskrift likväl, att detsamma icke uppvisa förr än Fristaterne beslutat att afskicka ett dylikt äfven till Sverige, men som detta ej skedde, begagnades ej heller Créditivet. Frih. HERMELIN anträddes resan till America genom Holstein, Tyskland, Nederländerne och Frankrike, och efter åtskilliga genomvandringer i de fleste af Fristaterne, återvände han öfver England till Fäderneslandet i slutet af 1784.

Efter återkomsten från denna resa emottog Frih. HERMELIN af sin Fader vården af Noors egendom i Uppland, hvilken sedermera i arf tillföll honom. Jemte sina tjänstebefästningar skötte han der i några år Landtbruket med särdeles omtanke, men detta yrke gaf i längden icke nog utrymme för hans verksamhet, och det mit han alltid egnade åt vetenskapliga forskningar kunde ej återhållas från sträfvandet till mera omsättande föremål. Han hade ofta lifligt erfärit osfullständigheten och bristerna i kännedomen om fäderneslandet, och han beslöt att deruti söka sprida nytt ljus. I detta afseende lät han på sin bekostnad åren 1795

och 1796 anställa resor i de nordliga landskapen, till samlande af Geographiska, Geologiska och Statistiska upplysningar, för att efter hand begagnas vid en tillämnad beskrifning öfver Sverige. Tillfälligtvis föranleddes dessa resor till utgifvandet af en Charta öfver Westerbotten och Lappmarken, och snart derpå lade Frih. HERMELIN grunden till det Geographiska Charteverk öfver Sverige och dess Landskap, som sedan af honom i 15 års tid fortsattes med outtröttlig ifver och stora uppoftningar. Såsom föga förberedt, mötte detta vidsträckta företag många svårigheter, men genom ihärdigt samlande af materialier, samt anställda mätningar och kostsamma resor öfvervunno de efter hand. Framför allt var bristen på tillräckliga och säkra Ortsbetämmelser känbar, men äfven den af hjelpes medelst anskaffandet och användandet af Chronometer och Spegelsextant, de första Instrumenter af detta slag i Sverige, med hvilka öfver 100 orters lägen blifvit beständna. Då economiska omständigheter föranlät honom att år 1810 upplåta Charteverket, med dertill hörande dyrbara samlingar åt ett Bolag, under namn af Geographiska Inrättningen, uti hvilket han sjelf var en nitisk delägare, voro 26 Chartor utgisna, och han hade näragra år före sin död den tillfredsställelsen att se fullbordadt detta för fäderneslandet och samtidens hedrande arbete, hvars upphof och fortgång härledde sig endast från en enskild man sällsynta uppoftningar, vetenskapsnit och fosterlandsärlek.

Det var äfven denna kärlek för allmänt väl, som hänsförde Frih. HERMELIN att vända sin omtanke på begagnandet af de rika naturalster,

Nyilka blifvit nedläggda i Lappmarkens vidsträckta Jernmalmberg. Han anlade i Norrbottens Län 3:ne Jernbruk, befrämjade landets odling genom upptagandet af många nybyggen, byggde nya vägar, utvidgade Strömfarten och Malmtransporten, samt lemnade esterdömen, som snart spridde en välgörande verkan, att äfven i dessa nordliga trakter ett systematiskt landtbruk och sädesodling i stort icke äro osörmliga med det kalla luftstrecket. Men dessa ädla och patriotiska företag kunde i längden ej annat än öfvergå en privat mans förmåga, hvilken dessutom nedtrycktes af inträffad osördelaktig handelsställning och flere timade olyckor. Han blef slutligen föranläten att till Borgenerers fornöjande afstå sin vidsträckta egendom, och med förlusten af sin förmögenhet besanna den erfarenheten, att det är först kommande slägter, som skördar frukten af den förste ånläggarens mödor.

Frih. HERMELIN förordnades 1775 att vara Ledamot i Comitén för Skogs- och Jägeri-ordningarnes öfverseende; 1785 i Comitén för Mått, Mål och Vigt; 1792 i Comitén till föresländende af en förbättrad vård om Skogarne, och 1797 i Commissionen öfver Tabell-verket i Riket.

Såsom en gärd af högaktnings för Frih. HERMELINS medborgerliga förtjenster, lät Ridderkapet och Adeln under 1800 års Riksdag öfver honom präglia en Medalj, med dess bröstbild på ena sidan och på den andra inskriften: *För utvidgad kunskap om Fäderneslandet, förkofrade Näringsär och befolkade Ödemarker, af Medborgare och Vänner.*

Af Kongl. Vetenskaps-Academien var han Ledamot sedan 1771, samt åren 1773 och 1785

dess Præses. Deltog i många år uti förvaltningen af Kongl. Academien's economiska angelägenheter, och understödde ofta genom frikostiga bidrag flere af Kongl. Academien anordnade vetenskapliga resor och undersökningar. Dessutom var han Medlem af följande lärda Samfund och Sällskap: Kongl. Vetenskaps-Societen i Upsala, Kongl. Patriotiska Sällskapet i Stockholm, Kongl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg, Naturforskande Sällskapet och Societät der Bergbaukunde i Berlin, American Philos. Society i Philadelphia, American Academy of Arts and Sciences i Boston, samt Heders-Ledamot af Kongl. Landbruks-Academien, Finska och de flesta Hushållnings-Sällskap i Landsorterne.

De sednare åren af sin lefnad njöt Frih. HERMELIN tidtals tjenstledighet, för att förtäla och fullborda sina geographiska arbeten, och erhöll 1815, efter 54 års tjänstetid, på begäran afsked, med bibehållande af lönen, hvarförutan Rikets Ständer 1818 anslogo honom årlig pension af 1000 Rd., ett i sanning välförtjent, churu mättligt, understöd för den, som för allmänyttiga ändamål upposrat förmögenhet och krafter.

Med ett enkelt och okonstladt väsende, som aldrig röjde hvad fäfängan velat fördra af hans ärfda namn, förenade Frih. HERMELIN en utmärkt hjertals godhet. Alltid böjd för välgörenhet, yltrade sig hans ädra sinne i synnerhet uti frikostighet att uppmuntra och understödja unga ämnen, hos hvilka han fann anlag och hog för vetenskapliga yrken. Sina sednare lefnadsår, då ålder och krämpor började sätta gräns för hans verksamhet, tillbragte han i ett

philosophiskt lugn, icke bekymrad öfver sina olyckor och motgångar, men tillsfredsställd af det goda och nyttiga han uträltat. Han bibehöll oförändrad sinnesförsättning till sin lefnads slut, som timade i Stockholm den 4 Mars 1820.

Fril. HERMELIN var 2:ne gångor gift 1:0 med MARIA ELISABETH SANDELS; 2:0 med HEDVIG AUGUSTA AF SÖDERLING. Han öfverleves af 2:ne Söner och 2:ne Döttrar.

De dels af honom författade, dels på hans bekostnad utgifna Skrifter och Verk äro följande:

Uti K. Vet. Acad. Handlingar:

- 1767. Försök till en Mineral-Historia öfver Skaborgs Län i Västergötland.
- Rön om naturliga Magneters förhållande i Grufvor.
- 1769. Anmärkningar om Salt-tillverkningen vid Vallö i Norrige.
- 1771. Om den vid Foldals Kopparverk i Norrige nyttjade förändring uti Koppar-smältningen.
- Beskrifning om Takskiffrens egenskaper och brytningssätt.
- 1773. Om Boserups Stenkolsgrufva och andra Stenkols-försök i Skåne.
- 1792. Om Amalgamations-inrätningen vid Ädelfors Guldverk,

Särskilda Skrifter:

- Om Kopparslaggens smältande efter rostning, Stockholm, 1766.
- Inträdes-Tal i K. V. Acad. Om de i Hushållningen nyttiga Svenska Stenarter, 1771.
- Præsidii-Tal: Om Näringsarnes förhållande i Rikets serskilta Landsorter, 1773.

Åminnelse-Tal öfver Frih. JOHAN RRAUNER, 1776.
 Tabeller öfver Folkmängd och Näringsar i Vesterbottens Höfdingdöme, Stockholm 1803.
 Försök till Mineral-Historia öfver Lappmarken och Vesterbotten, Stockholm 1804.

Chartor och Skrifter, utgifna på Frih. HER-NELINS föranstaltande och bekostnad.

Geographiska Chartor öfver Sverige. 1:a Afdelningen, De Norra Landsorterna: Sverige och Norrige, Westerbotten och Lappmarken, Ångermanland, Medelpad och Jemtland, Herjeådalen, Helsingland och Gestrikland, 5 Chartor. 2:a Afdelningen, Svea Rike: Svea Rike och Norra delen af Sverige, Södra delen af Dalarne, Stora Kopparbergs, Westerås, Upsala, Stockholms, Örebro och Nyköpings Höfdingdömen; 8 Chartor. 3:e Afdelningen, Götha Rike: Götha Rike eller Södra delen af Sverige, Götheborgs och Bohus läns, Halmstads, Carlstads, Elfsborgs, Skara, borgs, Jönköpings, Kronobergs och Blekinge, Linköpings, Gotlands, Malmö och Christianstads, samt Calmar läns Höfdingdömen, 11 Chartor. 4:e Afdelningen, Finland: Finland, Uleåborgs, Wasa, Åbo och Björneborgs, Nylands och Tavastehus, Kymmenegårds och Kuopio Höfdingdömen, 6 Chartor. Tillsammans 30 Chartor, med 5 Titelblad.

Petrographisk Charta öfver Södra delarne af Sverige och Norrige. D:o öfver Nerike. D:o öfver medlersta delen af Götha Rike. D:o öfver Skåne.

Plan- och Profil-Chartor öfver Stora Kopparbergs Grufva, 6 blad.

Ädelsfors Guldgrufvor och Malmfält.

Charta öfver Luleå Lappmark, samt Luleå, Råneå, Öfver och Neder Kalix Socknar i Norrbottens Höfdingdöme.

Förteckning på de Orters Geographiska Bredd och Längd i Westerbottens Höfdingdöme, som blifvit bestämda genom Astronomiska Observationer, sammandragen af C. P. HÄLLSTRÖM, Stockh. 1803.

Geographisk och Ekonomisk Beskrifning om Kemi Lappmark i Westerbottens Höfdingdöme, med Charta, af G. WAHLENBERG, Stockholm, 1804.

Berättelse om Mätningar och Observationer för att bestämma Lappska Fjällens högd och Temperatur vid 67° Polhöjd, af G. WAHLENBERG, Stockh. 1808.

Förteckning på Orters Geographiska Bredd och Längd i Sverige, bestämda genom Astronomiska och Chronometriska Observationer, af C. P. HÄLLSTRÖM, Stockh. 1818.